

СИСТЕМА ЛОГОПЕДИЧНОЇ КОРЕКЦІЯ З ДІТЬМИ ІЗ РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ

Самойлова І. В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри корекційної освіти та
спеціальної психології
КЗ «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» ХОР

Актуальність проблеми підготовки фахівців для роботи з дітьми, які мають психофізичні порушення, у загальноосвітньому просторі обумовлюється контекстом тих змін, які відбуваються в освіті. Відповідно до Конституції України та законодавства у галузі освіти, реабілітації, соціального захисту держава має забезпечити доступність до якісної освіти відповідного рівня дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням здібностей, можливостей, бажань та інтересів кожної дитини шляхом запровадження інклюзивної освіти.

Проблеми формування професійної підготовки майбутнього спеціаліста, забезпечення його готовності до практичної, зокрема педагогічної, діяльності досліджувалися багатьма вченими у дослідженнях щодо змісту і технологій підготовки вчителя-дефектолога виконані зі спеціальності корекційна педагогіка (Р.О. Агавелян, Н.М. Назарова, В.А.Лапшин та інші), зокрема, українськими вченими (В.І. Бондар, І.Г. Єременко, Н.Ф. Засенко, І.П. Колесник, М.З. Кот, С.П. Миронова, В.М. Синьов, Л.І. Фомічова, М.К. Шеремет, М.Д. Ярмаченко та ін.).

Метою такої підготовки є оволодіння педагогами масових шкіл і дошкільних навчальних закладів методами виховання і навчання дітей з психофізичними порушеннями.

На думку багатьох науковців-дефектологів, ключовою фігурою в забезпеченні загальноосвітньої інтеграції дітей з психофізичними порушеннями (який ми розуміємо як процес, спрямований на створення сприятливих умов для розвитку, навчання і виховання особистості дитини з

психофізичними порушеннями в загальноосвітньому просторі) має стати саме фахівець з корекційної педагогіки, оскільки тільки він достатньою мірою обізнаний із закономірностями психофізичного розвитку та особливостями організації навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Розглянемо особливості корекційної роботи дітей з особливими

В системі корекційної логопедичної роботи необхідно розвивати мовленнєву активність дитини, мотиваційний план мовленнєвої діяльності, характер мовленнєвого матеріалу. З дитиною із аутизмом «командно» працюють психолог, логопед, вихователі (в дошкільних закладах), вчителі, батьки. Їх праця спрямована на те, щоб допомогти дитині розуміти звернене мовлення та оточуючий світ загалом.

Д.І. Шутьженко визначає такі напрямки логопедичної корекційної роботи з дітьми із аутизмом:

1. У повсякденному житті, під час живого спілкування з дитиною з приводу побутових, ігрових і пізнавальних інтересів (розвиток соціальної спрямованості мовлення, розвиток комунікативної потреби, оволодіння різними видами комунікативних висловів).

2. У процесі сюжетно-рольових театралізованих ігор (активізація мовних засобів, освоєння різних типів комунікативних висловів, зокрема із запереченнями).

3. На заняттях із малювання, ліплення, конструювання, ручної праці (регулююча функція мовлення, зв'язок сприйнятого зі словом з метою формування придатних для зображення уявлень, актуалізація уявлення по слову).

4. На заняттях із розвитку мовлення (всі види і форми мовлення) побудованих за принципом моделювання комунікативних ситуацій.

5. Під час процесу логопедичної колекційної роботи необхідно проводити корекцію звуковимови, розвиток фонематичних процесів і надалі відповідно індивідуальної корекційної програми) [3].

Аналіз проблеми підготовки майбутніх вчителів-дефектологів до роботи з дітьми аутистичного спектру в загальноосвітньому просторі засвідчив потребу у майбутніх наукових розвідках з метою вивчення і уточнення особливостей підготовки фахівців до здійснення ефективного супроводу цих дітей в дошкільних навчальних закладах, формування професійної компетентності педагогів дошкільної освіти у сфері розвитку, навчання і виховання дітей аутистичного спектру.

Список використаних джерел

1. Беленька Г.В. Характеристика поняття "професійна компетентність вихователя дітей дошкільного віку" / Дошкільна освіта: теоретико-методичні аспекти: [навч. - метод. посібник] / за заг. ред. Н.В. Кудикіної / [укл.: О.В. Коваленко, О.В. Мартинчук]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 33-61.

2. Логвінова І.П. Формування комунікативної потреби дітей з аутизмом у невербальній взаємодії // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / за ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. – Кам'янець- Подільський: Аксіома, 2008. – С. 59-61.

3. Шульженко Д.І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей – К.: Слово, 2009. – 381 с.

Умови успішної педагогічної роботи

Зрозуміло, що для дитини, яка перебуває у стресовому стані, характерному для аутичних дітей, має бути створено *комфортне* середовище, яке б пом'якшувало її патологічні прояви, а також сприяло появі у неї почуття безпеки та довіри – цим фундаментальним станам, без яких неможливий продуктивний розвиток.

За комфортного середовища відбувається своєрідне підлаштування під психічні прояви дитини. Це можливо за умови уважного ставлення до неї, прагнення зрозуміти, що вона любить, що її дратує, викликає прояви її агресії або самоагресії, негативізму, тривожності, страхів, збудливості, що вона вміє робити, чим цікавиться, чим її можна заспокоїти, які комунікативні сигнали вона подає, як вона поводить себе в ситуації комфорту і дискомфорту.

Комфортне середовище створюється для адаптації дитини у новій ситуації для опрацювання певних операцій, навичок, а також для формування у дитини арсеналу засобів взаємодії зі світом. Створення такого середовища вирішує питання підготовки дитини до навчального процесу, тобто є *пропедевтичним періодом* для неї, головна ціль якого – адаптація до соціального оточення. В цей період має бути створено безпечне для аутичної дитини середовище, щоб їй було комфортно, приємно, цікаво, щоб у неї поступово виникало почуття довіри до навколишніх людей. Зважаючи на те, що, як відомо, у дитини з аутизмом нема мотивації робити те, що від неї очікують інші люди, для налагодження контакту з нею на перших порах варто підхоплювати її дії і поступово перетворювати місце інтересу дитини у розвивальну для неї ситуацію.

Умова продуктивного контакту з аутичною дитиною – уважність до неї, здатність помічати, які стимули із зовнішнього світу привертають її увагу і справляють на неї враження. Перші спроби комунікації з такими дітьми мають відбуватися з використанням привабливих і цікавих для неї звуків, предметів та дій.

Пропедевтичний період можна вважати закінченим, коли у дитини сформована терпимість до присутності хоча б однієї сторонньої людини, а також відпрацьовано прийоми і засоби, якими можна ефективно впливати на зміну її стану. Це означає, що стресове середовище для дитини поступово перетворюється на комфортне, що уможлиблює подальшу послідовну психолого-педагогічну роботу.

Тільки після досвіду перебування дитини з аутизмом у комфортному середовищі, варто створювати так зване *розвивальне* середовище¹, спрямоване на те, щоб максимально активізувати (мобілізувати) дитину, дати їй можливість відреагувати на ситуацію, ставити перед нею і допомагати виконувати навчально-розвивальні завдання. Створення такого середовища означає вміння виявити для дитини зони актуального та найближнього розвитку, а також – ресурсів її розвитку.

Саме за таких умов, на нашу думку, відбуватиметься перехід від хворобливо-лікувальної до творчо-позитивної педагогі

¹ За «Середовищною теорією» (Центр лікувальної педагогіки, м. Москва, Росія).